

Goedemorgen, vrienden.

Als je zo de sfeer waarneemt, dan moet ik denken aan een variant op een bekend Kerstlied: "Weest wellekome met jubeltonen". Ja, ik bedoel daarmee dus niet die dingen, die aan uw voet plegen te zitten. Maar in ieder geval, de sfeer is zonnig, de stemming is, laat ons zeggen, een kruising tussen Pasen en Kerstmis, met uitzondering van één Pinksterbloem hier aan mijn rechterzijde.

Nu goed, vrienden, nu kan ik me dat echt zo voorstellen. Het klinkt misschien een beetje vreemd, maar als er drie feestdagen achter elkaar gaan vallen, wanneer we alle plechtigheid van denegroen, Kerstfeest en andere bijkomstigheden zo'n klein beetje hebben voorbereid, dan blijft er eigenlijk niet veel tijd meer over om zwaarwichtig te doen. Dat kan ik echt met u meevoelen, ik voel ook niet veel voor zwaarwichtigheid, maar dat wil nog niet zeggen, dat we 's levens ernst opzij zetten.

Er is een bekende, ja, ik zou haast zeggen, satiricus en cynicus geweest, die eens een keertje neerschreef: "Het is goed, dat er ook nog levensvreugde bestaat, die niet gebaseerd is op het lijden van anderen."

Dat klinkt natuurlijk een beetje bitter en zeker rond deze Kersttijd, maar nu moet u eens even nadenken. Op het ogenblik voelt u zich welgemoed, u bent, naar we aannemen, ontwaakt, u hebt misschien een stralende zon en een blauwe hemel bewonderd of reeds met enigszins sidderende schouders, klapperende tanden en wat erbij behoort, de frisse buitenlucht in uw longen laten doordringen. Daarbij heeft u waarschijnlijk niet meer gedacht aan het lijden, dat er op de wereld is, aan de vreemde situatie, waarin die wereld verkeert.

Nu zeg ik al, het is geen tijd, het heeft geen zin om zwaarwichtig te gaan doen. Maar als we nu eens even opsommen: Men heeft net voorbereidingen getroffen voor een reeks van vier nieuwe atoom-explosies in de U.S.A.; gelijktijdig worden voorbereid vijf atoom-explosies, waarvan tenminste drie in het type van 20 en hoger megaton- in de U.S.S.R. In Berlijn zijn vannacht een paar mensen doodgeschoten; Soekarno heeft zijn leger opnieuw aangespoord om paraat te zijn en de Nederlanders in Nieuw-Guinea te slachten. Dat is natuurlijk de kwestie, dat hij misschien voorouders heeft op de Fidji's en dat hij zin heeft om met Kerstmis long pig te eten.

Nu ja, goed, als u al die dingen nagaat, dan denk ik nog niet eens aan onze vriend baardmans Castro, nietwaar, die ook in Havana de rum duur maakt, de Havana is onbetaalbaar en de levensvreugde streng gereglementeerd- dan vraag je je af: Wat is dat nu voor een wereld? Gek eigenlijk, dat je in een wereld zo vol van dreiging toch nog blij kunt zijn. O, jé, nu heb ik zeker uw goede stemming even bedorven? Dat is niet de bedoeling. Moet u eens luisteren. Op het ogenblik, dat wij ons realiseren, hoe de toestand in de wereld is, moeten we zeggen: Het is hopeloos. En dan denkt u natuurlijk, dat dat de modernste vaststelling is. Nu, we vinden zelfs al in één van de spelen van Sophocles een tirade, die in moderne woorden omgezet, zo iets betekent als: "Jonge, jonge, waar moet dat naar toe, dit is wel het einde der tijden." Dus u moet niet denken, dat u modern bent, wanneer u pessimistisch bent.

Maar blijmoedigheid, ongeacht de verwarring op de wereld, ergens een beetje vreugde, die niet gebonden is aan plechtstatigheid, ik zou haast zeggen aan stroperig uit een of andere verborgen luidspreker kruipende kerstliederen, bedoeld om de omzet van de middenstand en vooral van de grote warenhuizen op te jagen, ja, daar zit iets in. Waarom zouden wij ons eigenlijk zorgen maken? De wereld kan dadelijk vergaan. Wie kan er wat aan doen? Er kan oorlog komen, natuurlijk, er komt regelmatig oorlog. Zolang er mensen zijn, is er oorlog, schreef

cens een bekend filosoof.

Zolang er nog twee mensen zijn, is er oorlog. Daar heeft hij gelijk in, waarom zouden we ons zorgen maken? Kunnen wij daar iets aan doen? Is er ergens iets, dat ons dwingt om nu plotseling met dezelfde hoog geladen zwaarwichtigheid van vele anderen op het ogenblik Kerstboodschappen te gaan uitzenden, Kerstboodschappen voor te lezen, harmoniums te mishandelen en de oren van onze burens te kwetsen door onze eigen versie van het Stille Nacht, Heilige Nacht, dat zo taai en langgerekt is, dat het begint te lijken op een Noorse trilogie?

Het heeft geen zin. Laat ons blij zijn, maar die blijmoedigheid moet een reden hebben. Alleen maar blij zijn, omdat toevallig de zon schijnt, is leuk, maar een beetje diorlijk. Je moet een reden hebben om blij, om opgewekt te zijn.

En wat ik dan vanmorgen graag zou willen doen, is enkele redenen tot opgewektheid opsommen, tenminste als u geïnteresseerd bent. Geen pessimisten in het gezelschap? Ja, een pessimist is iemand, die, wanneer je hem een reden geeft om verheugd te zijn, het feit, dat je hem eerst een reden moet geven, al iets betreurenswaardigs vindt en daarover zozeer begint na te denken, dat hem voor de vreugde geen tijd meer overblijft.

Maar wij hebben dus behoefte aan optimisme? Goed. De sfeer van deze dagen: Wit licht, rond ons kracht, leven, intensiteit van geestelijke werkingen, die je eigenlijk maar zelden in het jaar zo tegenkomt. We weten in deze tijd een stuwung naar vervolmaking, Aquarius, niet zonder enige trouble, maar nu ja, daar zijn we toch aan gewend? Ik weet niet of u vanmorgen heeft geprobeerd om met een pakje boter uit de keuken, die niet verwarmd is, even een boterham te smeren. Dan weet u, dat niets aangenaams zonder enige worsteling bereikt kan worden. We zitten dus rondom in de kracht, in het licht, in de vreugde. Ze is er, maar we kunnen die vreugde en die kracht alleen verkrijgen, indien we haar in onszelf opnemen. Zolang wij die wereld somber bekijken, zolang wij in opstand zijn, zolang wij beginnen te protesteren tegen iedereen en alles, kan de zon schijnen, kan God zelf met Zijn licht naast ons staan, maar hebben we er toch de pest in. Niks aan te doen.

Als wij willen dat de wereld zwart is, dan is die wereld zwart, punt. Maar waarom? hebben we van binnen niet ergens iets waarin we dat licht kunnen ontvangen? Noem het mijnentwege Kerstlicht. Het lijkt wel of Gods ogen zo'n beetje van binnen aan het kijken zijn op het ogenblik. En dan niet met het klinische oog van een chirurg, die sectie verricht, maar eerder met iets van een keestering, een soort welbehagen. Tjonge, dan zit ik toch dichtbij Kerstmis, hè? "In alle mensen een welbehagen." Een welbehagen in de mens, die zijn God erkent, die vrij is, die verheugd is, die zich niet afvraagt, hoe het nu wel moet met de wereld en alles, maar die zegt: "Ik doe wat ik kan. Ik leef zo intens, zo vrolijk, zo vrij als ik kan, maar altijd met dit weten: God is in mij, God is rond mij."

Me dunkt, dit is al een reden tot optimisme en tot vreugde. Nu en dan moet u eens gaan kijken zo overal. Hoeveel Kerststallen zouden er staan in een stad als Den Haag? Hoeveel denkt u? Ik denk dat er minstens honderdduizend zijn. Bij die honderdduizend Kerststallen zullen waarschijnlijk toch zeker vijftigduizend kinderen kijken met lichtende ogen naar het Kindeke Jezus. Een beetje sentimenteel, maar die kinderen verwachten er iets van. Ze hebben het idee, dat het Kind bereikbaar is. Ze voelen ergens een band met het geheel.

Wat voor het kind mogelijk is, is voor de volwassene mogelijk, wanneer hij zich niet schaamt voor zijn kinderlijke impulsen. Het idee van Christus, goddelijke liefde, vlakbij, bereikbaar. Zeg nu maar eens dat dat geen reden is om blij te zijn. En wanneer u misschien meer prozaïsch optimisme wilt hebben: U heeft op het ogenblik een kerstboom, nietwaar? Wat een vreugde, dat hij staat en opgetuigd is, dat hij mooi is.

En zo dadelijk, wat een vreugde, dat je dan dat naaldenstrooiende ding weer kunt opruimen. Als je het goed bekijkt, is in alles vreugde. Bloemen overal. En zelfs wanneer je ergens in de kou zit, dan tekent de vorst allerhand bloemen op de ruiten tot een meest fantastisch beeld uit een wonderwereld, waarin je voor een ogenblik kunt dromen, waarin je hele oerwouden kunt zien. Een mens kan dromen ook in deze dagen. Buiten schijnt de zon. Het mag koud zijn, maar ze schijnt. Een reden om blij te zijn. Als u kijkt naar de mensen, o, natuurlijk, volgens de oude traditie gaan ze haastig, met hoog gesloten jassen over de straten, met rode gezichten en tintelende oren. Dat zal waar zijn, maar u moet eens kijken, hoeveel mensen er op het ogenblik ergens de verwachting hebben van het feest. Het feit alleen al, dat een mens feest kan vieren, feest kan vieren in een wereld, waarin toch atombommen zijn en Chroetsjofs en Kennedy's en al die dingen meer. Dat vind ik op zichzelf een optimistisch iets.

Kunt u zich voorstellen, dat de mensheid ten onder gaat, zolang zij nog intens genoeg kan leven en intens genoeg kan lachen en vreugde kan kennen om voort te bestaan? Denkt u dan dat er iets is, dat deze mensheid kan uitroeien? Als morgen in China de wereld begint te vergaan, dan timmeren ze ergens een onderzeeboot met een atoommotor in elkaar en ze gaan naar de maan toe of naar Mars of naar Venus en daar blijven mensen bestaan.

De mens is niet uit te roeien. Een bekend woord van de spreekbuis, die ik op het ogenblik gebruik, is: Onkruid vergaat niet. Nu, als dat waar is, dan moet de mens wel het ergste onkruid zijn, dat er bestaat, want onder condities, waarbij niets en niemand meer leeft, daar bestaat die mens nog en wat meer is, hij bestaat niet alleen, maar hij kent nog vreugde.

Mijn idee is: Er is reden tot vreugde, tot optimisme, omdat de mens nog lachen kan, omdat hij nog mens is, omdat hij nog blij is. Nu zegt u natuurlijk: Nu, Nu, en dat op een Zondagmorgen, dat geklaag. Nu, er snuift wel een enkeling en ze zijn te beleefd om meer te doen dan te snuiven en dat is altijd erg vleidend, want in deze tijd kun je elk snuiven natuurlijk terugvoeren tot verkoudheid.

Zullen we nu eens even terzake komen? Een heilige maak je (ik grijp weer terug naar mijn satiricus van zoëven) door aan een gewoon mens alles toe te dichten, dat hij nooit heeft gehad en hem daarboven een stralenkrans te geven. Wel, vrienden, ik wil van u heiligen maken vandaag. O, neem me niet kwalijk. Er is een verschil tussen een schijnheilige en een heilige. Een heilige is een mens, die in de intensiteit van het leven intense gebondenheid met het goddelijke voelt, ja iemand, die niet anders is dan een ander, maar die vreugdiger, intenser, voller leeft, in wiens leven meer van de waarheid doordringt. En een schijnheilige is iemand, die door ieder ander voor heilig wordt gehouden, omdat hij zo handig is, de werkelijke eigenschappen van de heilige, de intensiteit en de felheid van leven, te verbergen.

U leeft in een tijd met geestelijke kracht, in een tijd met intense werkingen vanuit de sterren en de cosmos, in een tijd, waarin u ook zelf innerlijk kunt ontwaken. Vraagt u zich eens af in deze dagen: Wat is uw feitelijke weg, wat is de invloed die ge ondergaat? Wat is het, dat u werkelijk wilt?

Dacht u, dat u zo niet heilig kon worden? Toch wel. Niet het oude "Ken jezelf" alleen, maar meer. Mens, weet in deze dagen wat je wilt. Zoek een doel. Vraag je eens af wat er achter de verbergenheid van de formele redenen en onze algehele verlangens naar vrede op aarde in feite ligt. Wat bent u? Wat wilt u? en waarom? Als u antwoord geeft op die vragen, bent u heilig. Dan kunt u veel gemakkelijker lachen, veel vrolijker zijn dan nu. Dan kunt u veel gemakkelijker rond praten en schertsen en spotten dan nu en je zult nooit een ander zeer doen, zoals nu misschien wel eens gebeurt.

Weet wie en wat je bent, natuurlijk, maar weet wat je wilt. Weet wat je werkelijk wilt en niet alleen de uiterlijkheid ervan. Weet wat bereikbaar is en wat niet bereikbaar is. Zo leven, doelbewust leven, dat betekent heel wat meer dan alleen maar braaf zijn, vroom zijn. Het is natuurlijk gemakkelijk om ons leven allemaal in te hullen in mooie woorden, dat weet ik wel. Nietwaar, het Kindeke, de kribbe, Jozef en Maria en een os en nog een ezel en dan de herderkens en de engeltjes, o, het is allemaal zo mooi. Fantastisch mooi. Dat die engel nu toevallig een Latijnse engel is en dat hij het niet kan nalaten om de herders die alleen Galiloes verstaan, toe te roepen Gloria in excelsus Deo, nu ja, dat moet je hem niet kwalijk nemen, die engel weet niet beter. Het is zo mooi, allemaal. Maar waar leeft in u ergens de Christusgeest? Kerststallen, het is mooi, leuk, ik heb het al gezegd, honderdduizend in Den Haag. Maar hoeveel mensen, die iets van die Christusgeest op het ogenblik als herboren zelf in hun hart dragen? De mens, die dat in zijn hart draagt, heeft veel meer volheid dan al degenen, die midden in kerstversiering en stroperig gedoe verzuipen in de sentimentaliteit.

O, dat mag ik niet zeggen, natuurlijk hè, neem me niet kwalijk hoor, maar het is toch zo, wat is de waarheid omtrent mijn wezen? Niet de buitenkant. Per slot van rekening is er heel wat gierigheid en wraakzucht en haat verborgen achter een kerststalletje en een vroom gezicht en woorden uit de bijbel. Maar hoeveel mensen dragen in zichzelf Christus? Nu heb ik het niet over Jezus, over Christus. Deze dagen zijn dagen van kracht, van wit licht. Dit zijn dagen dat je onnoemelijk gesterkt kunt worden door datgene wat je misschien niet eens begrijpt; dat je meer kunt zijn dan anders, dat je meer waarlijk jezelf kunt zijn dan anders. Maar dan moet je ook de Christus in jezelf kunnen aanvaarden, dan moet het Kerstwonder waar iedereen zo over spreekt, zich werkelijk voltrekken, niet ergens in een stal, maar in u, in uw eigen wezen.

Laten we het Kerstfeest, de Yuletaart, enz. eens anders vertalen. Wanneer rond ons het licht weer herboren gaat worden, wanneer de aarde zich gaat voorbereiden op de winterse reiniging, onmiddellijk gevolgd door de steeds sterker wordende zon en het zich ontploegen van de lente, dan vieren wij het feest van Kerstmis. Wanneer wij in ons zelf wat uitgeput zijn en geen vertrouwen meer hebben in de wereld, wanneer we een ogenblik zouden willen vergeten, dat er nog geestelijke dingen zijn, omdat er materiëel zoveel belangrijks te doen is, dan moeten we ook Kerstmis vieren. Dan moeten we herdenken dat het licht in en rond ons is. Dan moeten we denken, ook al komen er nog barre of kille dagen: Eens zal het volle wezen erkennen de grote liefdekracht Gods, leven in de intensiteit van Gods liefde. Nu reeds wil ik dit in mij aanvaarden, ook al moet het groeien, zoals het Kind Jezus eerst een volwassen man moet worden, voordat het kan gaan prediken. De Christusgeest in jezelf aanvaarden, d.w.z. de liefde voor de naaste, voor de mens, voor de cosmos, in jezelf doen geboren worden. Het is natuurlijk makkelijk om te zeggen: Ik heb de wereld lief, ik heb de cosmos lief. God liefhebben is helemaal makkelijk. Per slot van rekening van God merk je meestal zo weinig, dat je Hem juistig kunt liefhebben; want hoe meer je van een mens of van een wezen of een kracht merkt, hoe moeilijker het vaak is om hem lief te hebben; want als je er iets van merkt, ontdek je dat er verschillen zijn, dat ze het niet met je eens zijn. Maar gewoon die wereld lief te hebben, de wereld met de zon, de kou, de bomen, die hier en daar een besje dragen misschien, zoals hulst en de dennetjes die daar staan zo mooi versierd en alles. Die wereld lief te hebben, dat is moeilijk. Die wereld, die trapt je op je tenen. Wanneer je naar buiten wilt dartelen in een zomers gewaad, dan zegt ze: Nee, vorst. En dan te zeggen: "Ja, maar die vorst is goed."

En zo gaat het je in je hele leven. Zo lang als het allemaal goed gaat, ach, dan denken we niet eens over die cosmische liefde, die Christuskracht, dan denken we niet over God als een facet van liefdevolle in-

stand-houdende kracht, begrip, wonderlijke hulp, inwijding. Dan denken we alleen maar, in redelijke vroomheid, aan ons zelf.

Maar in een wereld als vandaag? Vrienden, hoe kun je in een wereld van vandaag nog op je zelf vertrouwen? Weet u, het is tegenwoordig zo raar, dat de meeste mensen, die vertrouwen niet alleen zichzelf niet meer, maar ze durven ook een ander niet meer te vertrouwen; dat wordt nog veel bitterder. Vroeger waren de mensen zo, ze vertrouwden maar tenhalve op zichzelf en helemaal op een of andere vriend of een of andere leidsman. Tegenwoordig vertrouwt niemand iets meer, geloof ik.

Nu hebben we toch werkelijk wel behoefte aan een bindende kracht, aan iets dat alle dingen teboven gaat. En dat ligt voor mij in de geboorte van de Christus in jezelf. Liefde, o, niet de droom van de hartstocht en niet het heerlijk zoet-zijig gezemel van in lieve woordkens elkander toespreken, maar werkelijke liefde, iets dat zichzelf kan vergeten, iets dat leeft in de volheid van andere dingen. Een vreugde die geboren wordt uit de vreugde van anderen en leven dat geboren wordt uit het leven van anderen. Een weten dat voortspruit uit het weten van anderen; een óénwording a.h.w. van je eigen wezen met het totaal van de cosmos, met het totaal van de wereld, Die liefde bedoel ik.

Iets dat onbeperkt is. Iets dat als een eeuwige bron in je zelf opwelt, altijd weer vol van licht, vol van kracht, van Christus. Christus die geboren wordt in de mens. Christus die helemaal niets te maken heeft met kerkkoren, met een mis van Palestrina, met de herders die bij nachte liggen, de Stille Nacht, de heilige nacht of alle andere schoonheid. De Christus, die de altijd levende liefdekraft is, die wij in ons zelf moeten erkennen om ze te kunnen ervaren, waarin wij moeten geloven om ze voor ons tot werkelijkheid te doen worden, waarop wij moeten betrouwen om de rijke gaven ervan te kunnen ontvangen.

U ziet het, het is aan de ene kant wel erg optimistisch; het is een zonnig onderwerp en aan de andere kant, heel moeilijk. Wanneer je tegen de mens zegt, dat je God kunt voelen in je zelf en dat geen enkele kerk en geen enkele preek daar iets aan kan verhelpen, dan denk je dat je een godloochenaar bent, maar toch is het waar. De liefde en de intensiteit van het leven, die ervaar je in je zelf en niet in een ander. Die kun je alleen in je zelf opwekken, in je zelf ontvangen, van uit je zelf openbaren en nimmer door middel van anderen.

Wees blij, natuurlijk, ik gun u uw blijmoedigheid en de lach en de vreugd, maar laat die vreugde dan eens een echte vreugde zijn, de vreugde van een in je zelf erkennen van de goddelijke liefde, van de goddelijke kracht. Laat dan eens een keer in plaats van in honderdduizend kerststalletjes in den Haag, ongeacht de vijftigduizend stralende kinderoogen, die ik erbij heb verondersteld, in een paar mensen echt het Kerstfeest herboren worden.

Tegenwoordig doet in de wereld alles denken aan chablonen; een kerststal bestaat uit gipsen beeldjes en wat papier-machée, uit wat likjes verf en wat sentimentele gedachten en een kaarsvlam. Dan zeggen we, dat het de herinnering is aan het echte of dat het vroeger ooit zo geweest is. Of er in de tijd van Jezus b.v. Oosterse vorsten rondliepen in de kleren van maharadja's of Romeinse grote vorsten. Nee; het is allemaal een beetje raar. Wanneer we daar nu onze aandacht op gaan vestigen en wat leeft er dan niet in ons? Is er dan nergens een levende stal, nergens een levend Kerstbeeld?

In u is de rede, de rede als de bedaagde en oude vader, als Jozef. In u is de eeuwige behoefte aan licht om liefde te erkennen en te ontvangen, om je zelf te zijn en gelijktijdig eeuwig te zijn, Maria, de Moeder, de algevende. In je zelf daar is de stompzinnigheid van de natuurlijke instincten, de os, en de koppige wijsheid en eigenwijsheid, waarmee een mens aan gewoonten vasthoudt, de ezel. We zijn een complete Kerststal, alleen het Kind ontbreekt. Het kribbetje is leeg. Het Kins is n.l. het erkennen

van God op een directe, persoonlijke basis.

Nu mag ik even grijpen naar Jezus' eigen uitspraak: "Vraagt en u zal gegeven worden. Klopt en u zal worden opgedaan." Dát goldt hier wel zeer in het bijzonder. Een mens, die wacht tot God zijn liefde in hem openbaart, die zal ze nooit ervaren. Een mens, die rustig zit te wachten totdat iemand de hemelpoort voor hem opendoet, kan wachten tot hij een ons weegt en langer. Maar een mens die erkent: Ik heb behoefte aan deze eenheid, deze cosmische liefdekracht, ik wil vereend zijn, niet alleen maar met de mensen, maar met het Al, met alle dingen, die ik zie en die ik niet zie, in één machtig erkennen van God, in één beminnen a.h.w. van het totaal van het zijn, die krijgt het Kerstkind in zijn stalletje. Die krijgt ergens dat vreemde juweel van fonkelend licht, dat de oude alchimisten de steen der wijzen noemden, dat ze het levenswater of levenselixer noemden.

En wie voortdurend maar zegt: "Ik wil dit licht in mij hebben, God geef mij dit licht," wie dóór klopt a.h.w., zo Frans: frappez, frappez toujours, die klopt op den duur de deur open, hoor, en die vindt ergens in zich de hemel. Je kunt in je zelf, ook in deze tijd en vooral eigenlijk in deze tijd met veel meer mogelijkheden dan anders, God en de Christus dragen. Je ogen kunnen stoffelijk misschien alleen de zon zien en de koele kilte en zo dadelijk de ijzel misschien en een enkele vlok sneeuw, maar van binnen kun je de hemel zien en dan bedoel ik daarmee niet een hemel met God op een troon en een indeling in parterre, parket en reservé, maar ik bedoel daarmee het totale geluk en de totale schoonheid.

De mens draagt die mogelijkheid in zich. Ze is niet gebonden aan esoterische stellingen. Vergis u niet, je kunt je niet naar de hemel toe praten. Je kunt ze ook niet vinden in zuivere wijsgerigheid, want met al je wijsgerige betogen raak je toch weer steeds in de knoop zodra je komt op punten die eeuwig zijn, die liggen buiten je eigenlijke concept van leven. Maar als je nu zo alleen maar in je zelf durft geloven en durft streven, dan zal er altijd een antwoord zijn. Dan kun je waarlijk Kerstmis vieren en dan, vrienden, dan is het Kerstmis van binnen eigenlijk dragen. Ja, wat kan het je nu nog schelen of het koud is? De warmte, die je in je zelf draagt, is meer dan een ingebouwde potkachel, is meer dan een ingebouwde centrale verwarming. Het is doodgewoon de zomer, die je in je zelf draagt en als de winter te erg wordt, dan laat je de zomer een beetje uitstralen en als je een beetje geluk hebt, dan beginnen de bomen rond je weer te bloeien, blad te dragen en de bloemen ontspruiten en de vogels beginnen te zingen.

Dwaas? Vanuit een menselijk standpunt wel, maar zo voel je je en natuurlijk, het kan wel eens zijn, dat je wat zwaars moet verzetten in deze dagen, maar god mensen, als je die kracht in je zelf draagt, nu ja, dan heb je eigenlijk een heel engelenheir in je, dan hoef je niet eens zelf te dragen, dan dragen die engelen wel voor je. Idioot natuurlijk, hè, je kunt geen engel als kruier nemen als je met de bergland-expres mee wilt, maar toch kan het zo zijn, dat je op een gegeven ogenblik een koffer hebt van 50 kilo en dat die je lichter is dan anders een handtasje van anderhalf ons.

Waarom? Omdat je in je zelf een bron van kracht hebt en die moet je aanboren. Die kracht wordt niet geopenbaard in je, in religieuze termen, ze is er en ze maakt je sterk, ze doet je tintelen, ze geeft je leven, ze geeft je kracht. En dat is nu het eigenlijke Kerstfeest, dat is de reden van ons optimisme.

Ik geef zo dadelijk het woord aan een tweede en tevens, helaas, laatste spreker, maar nu nog even dit: Hebt u de moed om te leven? Ja? Leeft u niet alleen omdat u, nu ja, niet zo bang bent voor het leven als voor de dood? Hebt u ergens van binnen die levende kracht, die tinteling, dat vreemde, wat zin geeft aan het bestaan? Maak dan gebruik van de krachten van de tijd. Kerstmis, het witte licht met de vredes-gedachte, die ondanks alle oorlogsdreiging dan toch weer als een sterke golf rond de wereld gaat

en Aquarius met zijn volheid, zijn gulheid van geven, met zijn aan de ene kant verstandelijk technisch begrijpen en aan de andere kant toch ook weer het verborgene in zichzelf erkennen en openbaren. Laat je daar eens een beetje door drijven. Christus in je zelf, de liefdekracht Gods in je zelf, aanvaarden, druk van de tijden, de mogelijkheden van het ogenblik. Wat blijft er dan nog over, dat voor u onvervuld is? Wat voor armoede, wat voor tegenslag kan er dan feitelijk voor u bestaan? In je zelf sterk zijn, dat is de kracht van de eeuwigheid. Dat is de waarheid, het ingaan door de poorten, dat is het betreden van het pad en het bereiken van de top. Dat is bewustwording, vreugde en licht. Met alle excuses voor mijn natuurlijk niet zeer Kerst- en Zondagachtig betoog, dat heeft u voor het grijpen op het ogenblik, wanneer u de moed hebt erop in te gaan. Ik hoop, dat we in die zin broeders en zusters in Christus mogen zijn, broeders en zusters door de goddelijke liefde, die in ons brandt, die ons verbindt met het totaal van de schepping, geest en stof gelijkelijk, ons makend tot één met de kracht die alles voortbrengt. Nu ik u dat gewenst heb, kan ik u geen betere wensen geven, noch voor Kerstmis, noch voor Nieuwjaar, dus laat ik het erbij en geef het woord aan de volgende spreker.

-:-:-

Goedemorgen, vrienden.

In de vreemde sfeer, in de vreemde spanning van zoëven en het misschien ook wel even vreemde betoog van mijn voorganger, moet ik dan gelijktijdig de laatste puntjes op de laatste i's komen zetten, althans wat de Zondagsgroepen van dit jaar betreft en ik mag dan bovendien eens even proberen om ook een paar ernstige woorden te berde te brengen. De nieuwe wereldleraar heeft op het ogenblik een deel van zijn taak vervuld, het eerste deel van zijn taak volbracht. Iets waar de wereld niet veel van merkt voordat het een paar honderd jaar verder is. En daarbij heeft Hij a.h.w. tot zijn leerling en volgelingen gezegd: "Er is in deze wereld maar één waarheid. Deze waarheid staat nergens geschreven en er is geen wijsgeer die haar in haar geheel bezit. Deze waarheid kent men niet, deze waarheid ondergaat men. Onderga uw waarheid, erken de verplichting, die eruit voortkomt en wees mens en meer dan mens gelijk."

Daarmee heeft hij een hele hoop dingen gezegd, die voor een hele hoop mensen pijnlijk zijn en hij heeft gelijktijdig iets gezegd waar menigeen voor vreest. Kan een mens meer zijn dan mens? Onze Meester en leraar heeft klaarblijkelijk zeer bepaalde ideeën in die richting, want hij stelt: "Hij, die zich zelve weet te vergeten, al is het voor één ogenblik, terwille van een ander, is meer dan mens. Wie aan zich zelf denkt en zich zelf tot middelpunt maakt van zijn wereld, is altijd mens of zelfs minder dan dat, maar wie in zelfvergetelheid het geheel aanvaardt en uit het geheel bouwende tot dienaar wordt daarvan, hij is meer dan mens. Hij is gebonden met alle krachten en alle tijd en door hen gedragen en met hen vereend, volvoert hij het schijnbaar onmogelijke."

Ik zou haast zeggen, hier komt het oude koninkrijk Gods weer om een hoekje kijken. Hij heeft overigens ons nog wel meer gezegd. Ik zou het duidelijk willen maken door even weer te geven wat daaraan vast zit. Zoals u weet, zijn er verschillende industrieën opgebouwd op het ogenblik in het nabije Oosten, waarvan sommigen de huis-industrie moeten gaan vervangen. Het is dus een debat dat daárover begon, want onze nieuwe wereldleraar is wel degelijk sociaal en technisch beslagen ten ijs gekomen. Dus u moet zich voorstellen het gaat er om grote industrieën of huis-industrieën, vandaar uit ontwikkelt zich de situatie en dan komt er deze eigenaardige uitspraak:

"Gij zegt, indien allen tezamen werken in vaste banden, zo zullen zij

meer volbrengen. Ik zeg echter: De arbeid van slaven kan nimmer de gedachten van vrije mensen voortbrengen; waar een ieder in trots en in vreugde werkt, aan en voor zich en uit zich, daar ontstaat de vrije en de bewuste mens. De vrijen en bewusten dienen elkander als vrienden en geburen, niet als slaven onder het juk van een bittere noodzaak. Het is beter, dat al uw techniek ten gronde gaat en de mens ridderlijk en vrij blijft, vrijwillig dienstbaar uit trots, niet uit begeerte, dan dat uw wereld de technische perfectie bereikt en de mens ondergaat; want slechts de mens die vrij is, en zelf bepaalt waar hij helpt en niet helpt, waar hij draagt en niet draagt, kan de eenheid bereiken waaruit de mensheid voortkomt."

Ja, een uitspraak die menige sociaal-denkende mens misschien niet zo prettig in de oren moet klinken, maar onze Meester en wereldleraar denkt niet aan de uiterlijke gemakken, de uiterlijke pleziertjes om zo te zeggen. Hij denkt aan de innerlijke mens en al is dit nu niet direct een Kerstboodschap, hij weet op een gegeven ogenblik toch wel heel veel te vertellen. Hij zegt nl.: "Uit vrees voor het lijden bespaart men anderen lijden, om zo zich zelve lijden te besparen. Maar slechts door lijden ontstaat kracht. Verstarring is verzwakking en teruggang. Ik zeg u, gij zult nimmer zijn de meester van uw medemens, noch zult gij de verantwoording dragen van die medemens en gij zult slechts verantwoordelijk zijn voor uw medemens zover als uw eigen wezen en mogelijkheid het toelaat. Wreedheid hebt gij de natuur verweten. Gij hebt mij voorgeworpen, dat er geen liefde is in God, maar ik zeg u liefdeloos is de mens, die het lijden ontkent en wegvaagt uit angst voor het lijden. Lijden geeft wijsheid, lijden schept kracht. Uit het lijden komt het bewustzijn en de beheersing. Wie deze niet bezit kan niet één zijn met het grote, zijn ziel niet onderdompelen in de waarheid die hem bestaat."

En daarmee heb ik zo maar citaten, voor vandaag de laatste paar, gegeven, want waar het hier precies om gaat, vrienden (dat lijkt me juist zo tegen Kerstmis wel eens leuk om dat goed te stellen) is: Wij mogen en kunnen niet het leven van een ander regelen of regeren of beheersen. Noch hebben we het recht om daarover te oordelen. We hebben alleen voor ons zelf verantwoordelijk te zijn en we mogen niets van onze eigen verantwoordelijkheden op anderen afschuiven. We moeten ons bewust zijn van wat we doen. We moeten niet bang zijn, dat, wanneer we precies doen wat we menen dat goed is op een gegeven ogenblik, daar lijden uit ontstaat. Het zal mogelijk zijn, maar we leren erdoor.

In Kerstmis ligt het begin van de kruisiging, in de geboorte van het Kind ligt lijden en begrafenissen en opstanding geborgen. Voor ons is het precies hetzelfde. In ons besef van het licht, dat in ons is, ligt gelijktijdig een Calvarië, een Golgotha en een herrijzenis.

We zijn niet in staat om de wereld volmaakt te maken. We zijn niet in staat om de mensheid volmaakt te maken. We kunnen de wereld niet zo verbeteren, dat de mens meer dan menselijk goed is. Wanneer we de mens n.l. ontnemen zijn vrijheid en zijn persoonlijke verantwoordelijkheid, dan gaat hij ten onder en dit geldt ook voor ons zelf. We moeten zelf aanvaarden, zelf de besluitkracht hebben, zelf de daden stellen, zelf onze wegen kiezen. Alleen dan kunnen we niet alleen maar het Kerstfeest van binnen beleven, waar mijn voorganger het over had, maar vanuit dit Kerstfeest de totale inwijding, de totale eenheid met de cosmos bereiken. Wie het lijden vreest, zal het weten niet bereiken en wie vreest dat anderen hem haten, hoe zal hij ooit de ware liefde kunnen vinden? Een heel oud gezegde, niet van onze moderne leraar, maar het is vandaag nog zo waar als gisteren en duizend jaar geleden. Het komt er op aan, wie en wat wij zijn. Het komt er op aan hoe wij voor ons zelf levend, volgens onze eigen wetten en begrippen, anderen gelijktijdig hun vrijheid kunnen laten, hun eigen wegen kunnen laten en begrijpende, met hen vereend door het feit, dat wij allen schepselen zijn, van hen alleen gescheiden door het begrip, dat al mogen onze wegen schijnbaar gelijk zijn en vol-

gens een verschillend doel, onze bestemming of taak een andere kan zijn. Ik geloof dat dit als aanvulling van het betoog van onze eerste spreker wel nodig is, want wie alleen aan Kerstmis denkt en daarbij kruisiging en herrijzenis vergeet, die weet niet wat het Kind Jezus betekent. Wie aan God alleen maar denkt als de liefdekracht die in hem geboren kan worden en vergeet dat juist die liefdekracht ook via het lijden, het vrijwillig offer, kan komen tot de herrijzenis, de eenwording met alle sferen aan het eind, die schiet ook tekort. Christus in je zelf dragen is prima. De liefde Gods in je zelf erkennen, de levende kracht, dat is fantastisch mooi, maar niet wanneer je denkt dat dat een toestand van eeuwigdurende verzaliging zonder verder werk is. Leven, werken en streven op de juiste wijze, is het enige dat voor ons het ontwakend begin van Christus' geest in ons zelf kan doen ontwikkelen tot deelgenootschap in Christus. Zo, vrienden, dit is dan mijn bijdrage voor vandaag. Wanneer er nog een slotwoord moet zijn, dan vertelt u het maar, alleen doe me nu één genoeg en kies nu niet Kerstmis.

Metamorfose.

De gedaanteverwisseling zullen we daar dan maar van maken.

Het was een kruidje aan het riet onder het water vastgekleefd. Het werd een larve, spartelend gaan, een wezen dat vol vreugde leeft en een prooi neemt en tot prooi kan worden. Dan wordt het stilte en dan kleeft er aan het riet een wezen, dat kent zich zelve niet en gaat in duizend vrezende en angsten voor de dood, zijn nood en leven tegelijk in het ik te gronde. Maar nauw is de wond ontstaan of ziet, een ander wezen komt gekropen, de waterspiegel wordt gebroken. Dan trilt het lichaam, ontvouwen zich vleugels en worden de kleuren in het zonlicht fel. Dan zweeft er dansend boven het water een ranke, schemerende libel, die is een vreugde voor het oog.

De mens, door het ik en God bewogen, ontwikkelt zich uit onbewust eivormig dierlijk bestaan tot het leven in een wereld van waan, een made die door het water zwemt en ongeremd zich zelve noemt het doel, de zin van het leven, niet beseffend hoe na een metamorfose dadelijk die mens zal zweven ver boven het water, het spel van de waan, in de werkelijkheid zal kunnen bestaan als een kleinnood en danst in de stralende zon.

Het is hier in de stof, dat het werken begon en nu komt er de angst en de nood en het leed, zodat je de wereld en het leven vergeet, je vastklampt aan één ding alleen nog maar om voort te bestaan.

Dan voel je wat de wond van het leven moet gaan, totdat ze gaapt als een wijde krater. Wanhoop niet, denk niet dit is de ondergang. Hieruit ontwaakt eerst het bewuste wezen, lang verborgen in het ik, komt het eindelijk nu naar voren. Uit onaantrekkelijke stoffelijkheid, wordt geestelijke waarheid voorbereid en hervindt men zichzelf in een schoonheid en kracht, die men zich niet kon denken ooit tevoren.

Metamorfose, Kind in een stal en een Christus die heel de aarde beweegt. Metamorfose, een zucht van de wind, die wordt tot een onkaan, die het land voegt en rein maakt, zelfs van mensen, huizen en van wouden.

Metamorfose, onbewuste mens in zijn kleine zorgen en zijn kleine dagen, die meent, dat het leven te zorgelijk, te zwaar, te ondraaglijk is om te dragen. Tot ze ontwaakt tot de innerlijke kracht, die de Christusgeest in zich erkent, zich plots bewust tot het lichte wendt en heel de wereld nu kan schragen, een atlas, sterk en zonder feil, die heel het wereldleed kan dragen en nog in vreugde zich zelve zijn.

